

**UCHWAŁA NR IV/18/14
RADY GMINY RADZIECHOWY-WIEPRZ**

z dnia 30 grudnia 2014 r.

w sprawie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2014-2020

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. 2013.594 ze zmianami), art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U.2013.182 ze zmianami) na wniosek Wójta Gminy Radziechowy – Wieprz

Rada Gminy Radziechowy - Wieprz uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2014-2020.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Radziechowy - Wieprz

Piotr Piela

Uzasadnienie do Uchwały Nr IV/18/14

Rady Gminy Radziechowy-Wieprz

z dnia 30 grudnia 2014 r.

do uchwały w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2014-2020

Konieczność opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z przepisów art. 16b i art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz.182 ze zmianami) oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2012r. poz. 1356 ze zmianami/.

Dokument ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany/poprawy tych stanów rzeczy/zjawisk występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziechowy-Wieprz obejmuje i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów lokalnych pomocy społecznej.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE RADZIECHOWY-WIEPRZ NA LATA 2014-2020

LISTOPAD 2014

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	4
1.1. STRUKTURA DOKUMENTU	4
1.2. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA OPRACOWANIA STRATEGII	6
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA	9
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
2.2. DEMOGRAFIA	10
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	12
2.4. KWESTIA DZIECKA I RODZINY	24
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	28
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	35
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	39
2.8. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	41
2.9. ANALIZA SWOT	43
2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	53
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	54
3.1. MISJA	55
3.2. CELE STRATEGICZNE	55
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	63
3.3.1. MONITORING I EWALUACJA	63
3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII	64
3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW	66
4. UWAGI KOŃCOWE	67

1. CZĘŚĆ WPROWADZAJACA

Zarządzanie strategiczne jest wyzwaniem współczesnej administracji publicznej. Istotą zarządzania strategicznego jest dążenie do kreowania rzeczywistości w przyszłości w oparciu o długofalowe cele oraz zadania niezbędne dla ich osiągnięcia.

Zarządzanie strategiczne poprzedza planowanie strategiczne a to rozumiane jest jako odpowiednio uporządkowany zbiór czynności i procesów myślowych wykonywany przez powołany do tego zespół ludzi, którzy zajmują się przygotowaniem i uruchomieniem działań mających doprowadzić do osiągnięcia świadomie wybranych przyszłych stanów obiektu objętego planowaniem.

Prawo nie definiuje, czym jest strategia rozwiązywania problemów społecznych, nie określa zasad i trybu tworzenia strategii, ani jej zakresu przedmiotowego.

Ustawodawca nie sformułował żadnych delegacji ustawowych dla organów administracji samorządowej zawierających upoważnienie do określenia zasad i trybu tworzenia strategii gminnych czy powiatowych lub do zdefiniowania zakresu przedmiotowego tego dokumentu.

Tak więc gmina, jako autonomiczna jednostka organizacyjna samorządu terytorialnego, samodzielnie decyduje o sposobie wykonania tego zadania.

W przypadku Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych istotą jest dążenie do racjonalizacji działania administracji publicznej w sferze społeczno-socjalnej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi oparcie dla wszelkich działań w sferze społeczno-socjalnej, podejmowanych dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, które to działania mają być finansowane z pieniędzy publicznych.

1.1. STRUKTURA DOKUMENTU

W oparciu o zebrany materiał badawczy i uzyskane informacje został przygotowany dokument, który pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, wskazując te obszary, które w pierwszej kolejności powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych.

Metodyka opracowania dokumentu pozwala zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca przybliży odbiorcy pojęcie słowa „strategia” oraz zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych tj. prawnych i strategiczno-programowych tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, na identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także na analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych, analizie struktury świadczeniobiorców pomocy społecznej, obserwacji i analizie zjawisk społecznych zachodzących w gminie na przestrzeni ostatnich 3 lat, obserwacji i analizie rodzaju interwencji społecznych oraz zakresu udzielanego wsparcia społecznego, ankiet, rozmów i wywiadów oraz dokumentu „Diagnoza problemów społecznych w gminie Radziechowy-Wieprz” z 2013 roku.

Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

- Demografia,
- Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Kwestia dziecka i rodziny,
- Kwestia przemocy domowej,
- Kwestia osób bezrobotnych,
- Kwestia uzależnień,
- Kwestia niepełnosprawności.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawiona jest prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

1.2. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA OPRACOWANIA STRATEGII

Konstruując strategię rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2013 r. poz. 594 ze zmianami),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 ze zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1456 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1228 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 124 ze zmianami),

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 674 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zmianami),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 ze zmianami.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zmianami),

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Radziechowy-Wieprz jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Takim dokumentem jest Narodowa Strategia Integracji Społecznej, zakładająca pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego.

Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skorelowana z głównymi dokumentami strategicznymi województwa śląskiego wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych, tj. Strategią Polityki

Spółecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020, stanowiącą integralną część Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 wpisując się w jej priorytety w zakresie edukacji, kultury, mobilności i aktywizacji zasobów ludzkich, integracji społecznej, bezpieczeństwa i zdrowia oraz korespondując z przyjętymi w jej ramach kierunkami działań m.in. w zakresie zintegrowania systemu pomocy społecznej i aktywnej polityki społecznej.

Opracowując gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono europejską politykę społeczną i unijne dokumenty strategiczne w tym zakresie, m.in. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Strategia Europa 2020 stanowi strategię wzrostu Unii Europejskiej w kolejnych latach. Zakłada ona potrzebę stworzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która sprzyja włączeniu społecznemu.

W perspektywie 2020 r. wyznaczonych zostało 5 celów obejmujących:

- zatrudnienie (75 % osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę);
- badania i rozwój oraz innowacje (na inwestycje w badania i rozwój oraz w innowacje powinniśmy przeznaczać 3 % PKB Unii – łącznie ze środków publicznych i prywatnych);
- zmiany klimatu i energię (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20 % w stosunku do poziomu z 1990 r., 20 % energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych, a efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20 %);
- edukację (odsetek młodych ludzi przedwcześnie porzucających naukę nie powinien przekraczać 10 %, a co najmniej 40 % osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe);
- ubóstwo i wykluczenie społeczne (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln).

Należy przyjąć, że realizacja celów Strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Dokumentem określającym cele i kierunki działań, które Powiat Żywiecki wytyczył sobie na najbliższe 15 lat i dzięki którym będzie mógł się racjonalnie rozwijać jest Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żywieckiego na lata 2006 –2020. Dokument ten nie narusza suwerenności gmin, ale promuje ich walory rekreacyjne i gospodarcze. Misja wytyczona przez Powiat Żywiecki dotyczy wzajemnej współpracy powiatu z gminami, dzięki której podwyższy się standard życia społeczeństwa poprzez dążenie do zrównoważonego rozwoju zgodnego ze standardami Unii Europejskiej oraz założeniami Strategii Narodowej i Strategii Województwa Śląskiego.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie przygotowanych do tego celu ankiet.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Radziechowy-Wieprz to gmina wiejska w województwie śląskim. Zajmuje powierzchnię 6486 ha i na koniec 2013 roku zamieszkiwało tu 13069 osób.

Gmina Radziechowy-Wieprz jest jedną z piętnastu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu żywieckiego (rycina 1.).

Do gminy należy sześć sołectw: Bystra, Brzuśnik, Juszczyzna, Przybędza, Radziechowy i Wieprz.

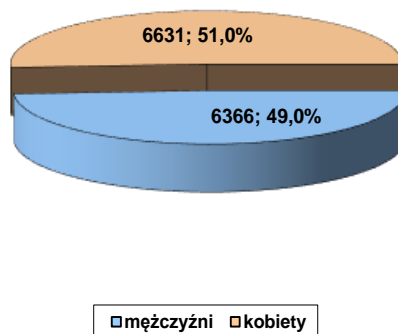
Rycina 1. Gmina Radziechowy-Wieprz na tle powiatu żywieckiego.

Na terenie gminy Radziechowy-Wieprz funkcjonuje pięć przedszkoli, do których w 2012 roku uczęszczało 436 dzieci, sześć szkół podstawowych, w których naukę pobierało 797 uczniów, oraz trzy gimnazja, do których uczęszczało 417 uczniów. Mieszkańcy gminy Radziechowy-Wieprz mają zapewnioną opiekę zdrowotną w czterech przychodniach zdrowia, stąd statystycznie na jedną przychodnię przypada 3249 mieszkańców.

2.2. DEMOGRAFIA

Według danych GUS w 2012 roku teren gminy zamieszkiwało 12997 osób, w tym 6366 mężczyzn i 6631 kobiet, co przesądza o wartości wskaźnika liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn wynoszącego 104.

Ludność gminy Radziechowy-Wieprz w 2012 roku

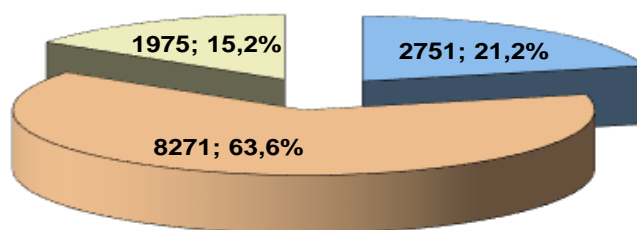

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 200 osób na 1 km².

Dane za 2012 rok wskazują, że w ogóle populacji gminy w wieku przedprodukcyjnym znajdowało się 2751 osób; w wieku produkcyjnym 8271 osób oraz w wieku poprodukcyjnym 1975 osób. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada więc 57,1 osób w wieku nieprodukcyjnym a wartość tego wskaźnika wykazuje tendencję malejącą (58,0 w 2010 r. 57,3 w 2011 r.). Najliczniejsza grupa wiekowa obejmuje zgodnie ze stanem na 2012 r. osoby pomiędzy 20 a 29 rokiem życia. W 2012 r. odnotowano w gminie dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego stosunek liczby urodzeń żywych do zgonów wyniósł 138/134 jednakże w latach poprzednich tj. 2009, 2010 i 2011 wynosił odpowiednio 159/123, 152/99 i 155/126. Dane te wskazują na spadającą liczbę urodzeń jak i malejącą wartość wskaźnika przyrostu naturalnego, co odpowiada tendencjom w powiecie gdzie w 2012 r. odnotowano ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego wynoszący – 21.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Radziechowy-Wieprz w 2012 roku

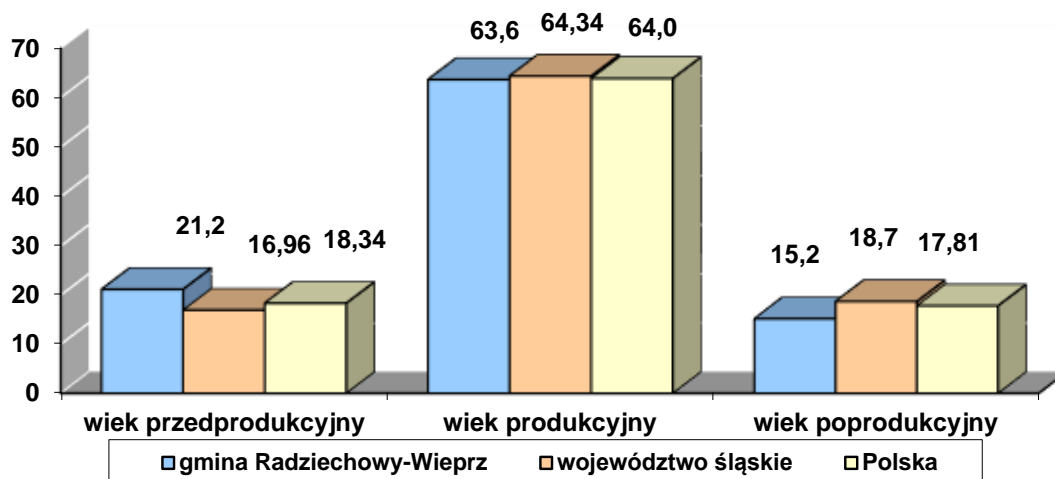

■ osoby w wieku przedprodukcyjnym   ■ osoby w wieku produkcyjnym
■ osoby w wieku poprodukcyjnym

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Radziechowy-Wieprz w 2012 roku, należy stwierdzić, iż nieznacznie odbiegała ona zarówno od struktury demograficznej województwa śląskiego, jak i całej Polski.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Radziechowy-Wieprz w 2012 roku w porównaniu z województwem i krajem (w %)

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W 2012 roku odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących w gminie był o kilka procent wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej, zaś wskaźnik procentowy mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym – niższy o około jeden procent. Jednocześnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w gminie był nieco niższy od średniej z województwa i kraju.

Obecnie w skali całego kraju odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym 0-17 lat (wiek przedprodukcyjny), co jest związane z malejącą dietnością rodzin, wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych znajduje się wśród osób po 55 roku życia.

Dodać należy, iż proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki jaką jest tendencja wydłużania się średniego czasokresu życia.

Proces starzenia się społeczeństwa lokalnego i malejący przyrost naturalny oraz spadająca dynamika wzrostu liczby ludności gminy wymaga wzmożonej uwagi w zakresie aktywizacji ludzi starszych i działań przeciwdziałających ich wykluczeniu w znaczeniu aktywności lokalnej oraz działań prewencyjnych mających na celu zapewnienie szeroko pojmowanej godnej starości począwszy od systemu usług opiekuńczych po zapewnienie wykorzystania kapitału doświadczenia, wolnego czasu i chęci "bycia potrzebnym" tych osób. Ważnym aspektem w tym względzie może być współdziałanie w zakresie inicjatyw organizacji pozarządowych na rzecz osób starszych, bądź też inicjowanie i propagowanie idei trzeciego sektora wśród osób starszych celem samodzielnego aktywnego wpływu na swoją pozycję i rolę w środowisku lokalnym.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Od lat dziewięćdziesiątych do chwili obecnej, GUS w sposób regularny publikuje dane dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego szacowanego, w oparciu o wyniki tego badania przy zastosowaniu różnych granic ubóstwa.

W 2012 roku nie odnotowano zmian w zasięgu ubóstwa skrajnego. Odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (tzn. poniżej poziomu minimum egzystencji) wynosił zarówno w 2011, jak i 2012 roku 6,8%. Na nieco niższym poziomie niż w poprzednim roku kształtowała się wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym (pokazującego procent osób w gospodarstwach domowych, w których wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych). W 2012 roku odsetek osób zagrożonych ubóstwem

relatywnym wyniósł 16,3% i był niższy o 0,6 p. proc. Od wskaźnika zanotowanego rok wcześniej, przy czym realna wartość relatywnej granicy ubóstwa nieznacznie spadła. Poniżej tzw. ustawowej granicy ubóstwa żyło w 2012 r. 7,2% osób, co oznacza wzrost wartości wskaźnika o 0,6 p. proc. w odniesieniu do roku poprzedniego. Należy jednak zauważyć, iż podana wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem w 2012 roku została obliczona z uwzględnieniem dwóch obowiązujących w tym roku progów interwencji socjalnej przyjmowanych za granicę ubóstwa ustawowego: niższego, obowiązującego w pierwszych trzech kwartałach 2012 roku oraz wyższego, zwaloryzowanego po sześciu latach progę, który stanowi kryterium przyznania pomocy społecznej od 1 października 2012 roku. W przypadku, gdyby stopa ubóstwa ustawowego dla całego roku 2012 liczona była według progę wprowadzonego w IV kwartale, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej ustawowej granicy ubóstwa wyniósł by nie 7,2%, a 13,2%. Pomimo tego, że w 2012 r. ogólne wskaźniki zagrożenia ubóstwem ekonomicznym były na zbliżonym poziomie, jak w roku poprzednim, to odnotowano jednak pewne zmiany w przypadku niektórych grup ludności. Do najbardziej zauważalnych należy zaliczyć (zaobserwowany niezależnie od przyjętej granicy ubóstwa) wzrost zagrożenia ubóstwem wśród rodzin niepełnych, a także w gospodarstwach domowych z dziećmi niepełnosprawnymi oraz spadek zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach rolników. Należy jednak pamiętać o niskiej wartości dochodów i wydatków rolników w bazowym roku 2011 oraz o dużej skali wahań dochodów, a w konsekwencji także wydatków rolników pomiędzy kolejnymi latami.

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Czynnikiem decydującym o statusie społecznym, w tym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych. W 2012 r. wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 13%, podczas gdy wśród gospodarstw, w których nie było osób bezrobotnych – ok. 5%. Większa liczba osób

bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacząco zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego. W gospodarstwach domowych, w których bezrobotne były przynajmniej dwie osoby stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 33%.

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) uchylony; 11) trudności w integracji cudzoziemców którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

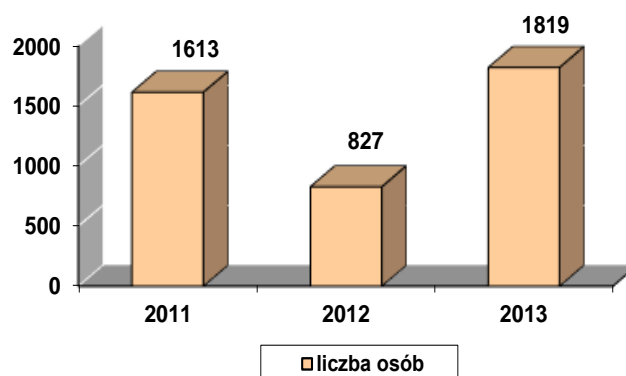
Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Radziechowy-Wieprz odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

1. Analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz na rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
2. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy Społecznej,
3. Prowadzenie pracy socjalnej, rozumianej jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,

4. Pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu potrzeb życiowych osób i rodzin,
5. Realizowanie gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, uchwalanego corocznie przez Radę Gminy na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
6. Przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych, na podstawie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. Realizowanie zadań wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych zastrzeżonych dla Wójta Gminy jako organu właściwego,
8. Realizowanie zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, dotyczących potwierdzania prawa do świadczeń opieki zdrowotnej oraz wydawanie w tych sprawach decyzji,
9. Realizowanie zadań wynikających z ustawy z dnia 07 września 2007 r. o Pomocy osobom uprawnionym do alimentów zastrzeżonych dla Wójta Gminy jako organu właściwego wierzyciela i dłużnika,
10. Realizowanie zadań własnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
11. Realizowanie zadań własnych wynikających z ustawy z dnia 09 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2011-2013 (łącznie z pracą socjalną)

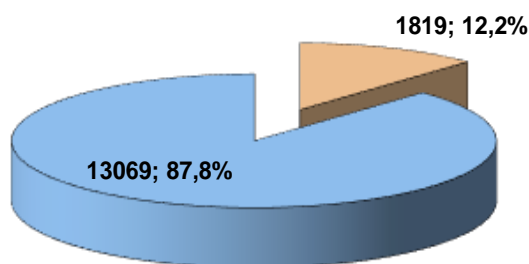
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Obecnie kryterium to jest na poziomie 542,00 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 477,00 zł) i 456,00 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 351,00 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Na wahania liczby osób objętych pomocą społeczną wpływ miała m.in. możliwość otrzymania żywności dla najuboższych mieszkańców gminy w ramach Programu Pomocy Żywnościowej PEAD. We współpracy ze Stowarzyszeniem Centrum Wolontariatu „BESKIDY”, w ramach Unijnego Programu Pomocy Żywnościowej PEAD, w 2011r. 1 000 mieszkańców gminy skorzystało z niniejszej żywności a w 2013r. 1110 mieszkańców. W 2012 r. gmina do Programu PEAD nie przystąpiła.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2013 roku

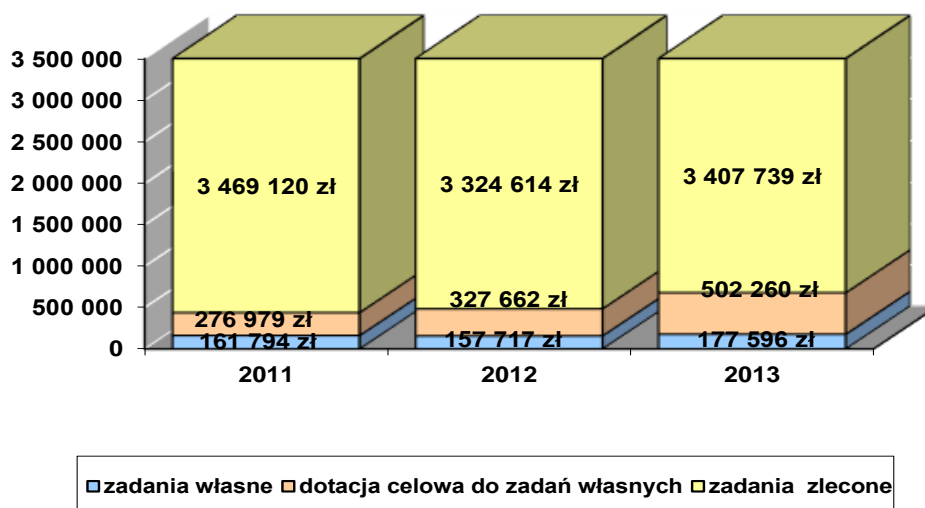

osoby objęte pomocą społeczną   pozostali mieszkańcy gminy

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

Spośród 13 069 mieszkańców gminy, 1 819 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2013. Jest to 12,2 % mieszkańców gminy. Należy zaznaczyć, iż jest to rzeczywista liczba osób w rodzinach, które korzystały ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych decyzją administracyjną oraz z pracy socjalnej jak również z nieodpłatnej pomocy w ramach Programu Pomocy Żywnościowej PEAD.

Analiza wydatków poniesionych na realizację zadań własnych oraz zadań zleconych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w latach 2011-2013

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, dotacje celowe do zadań własnych oraz kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa.

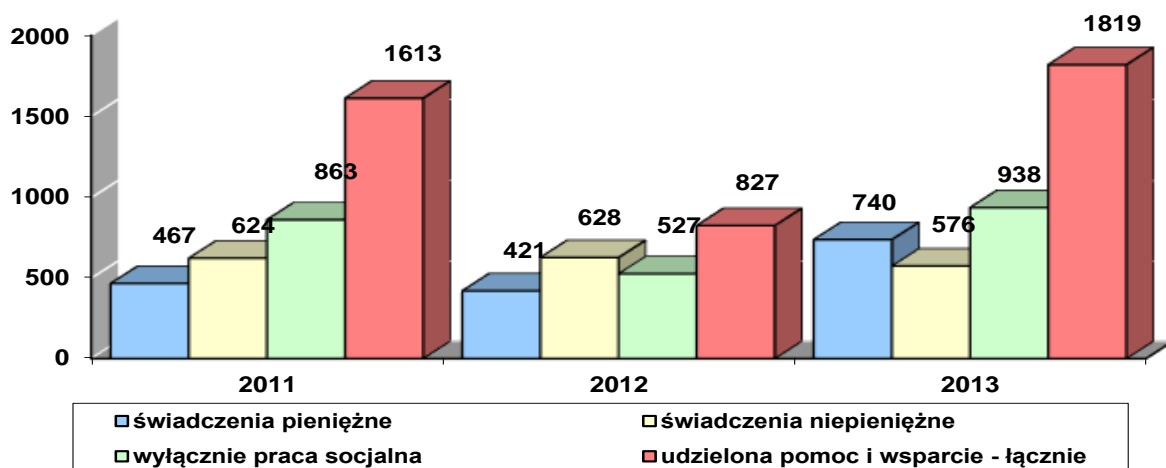
Ośrodek Pomocy Społecznej jest dysponentem środków na zadania zlecone, które jak potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie. Są to świadczenia rodzinne /w tym wszystkie dodatki do zasiłków rodzinnych oraz świadczenia pielęgnacyjne/, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego, składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej i niektóre świadczenia rodzinne, świadczenia zdrowotne dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, pomoc finansowa dla osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne. Dotacja celowa do zadań własnych otrzymywana jest z budżetu państwa na realizację zadań własnych np. na wypłatę zasiłków stałych, zasiłków okresowych, składek na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, pokrywanie posiłków, realizację resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Analizując wysokość środków finansowych przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe w postaci dotacji celowych do zadań własnych przeznaczone na wspomaganie osób i rodzin w latach 2012-2013 rosną w porównaniu do lat poprzednich np. do roku 2011.

Natomiast środki otrzymane z budżetu gminy pokrywają wydatki w zakresie wypłacania zasiłków celowych, pokrywania schronienia, wypłacania dodatków mieszkaniowych, pokrywania odpłatności za pobyt w Domach Pomocy Społecznej, dożywiania dzieci, współfinansowania pieczy zastępczej oraz częściowe pokrywanie wydatków związanych z zatrudnieniem asystenta rodziny.

Ogółem wielkość wydatków na realizację zadań własnych i zleconych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2011 – 3 907 893 zł (w tym 3 452 554 zł na świadczenia rodzinne), w roku 2012 – 3 809 993 zł (w tym 3 281 148 zł na świadczenia rodzinne), a w 2013 roku – 4 087 595 zł (w tym 3 339 146 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2011-2013 (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

Niniejszy wykres przedstawia rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w podziale na: świadczenia pieniężne, świadczenia niepieniężne, wyłącznie pracę socjalną i pomoc i wsparcie udzielone łącznie. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek

celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie. Przyznawane świadczenia niepieniężne to najczęściej posiłki dla dzieci i uczniów w stołówkach szkolnych i przedszkolnych, schronienie, usługi opiekuńcze. W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również ze wsparcia w ramach pracy socjalnej w ramach której pracownicy socjalni świadczyli im pomoc na rzecz poprawy funkcjonowania w ich środowisku społecznym m. in. w rozwiązywaniu różnych innych problemów poza finansowymi.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2011-2013

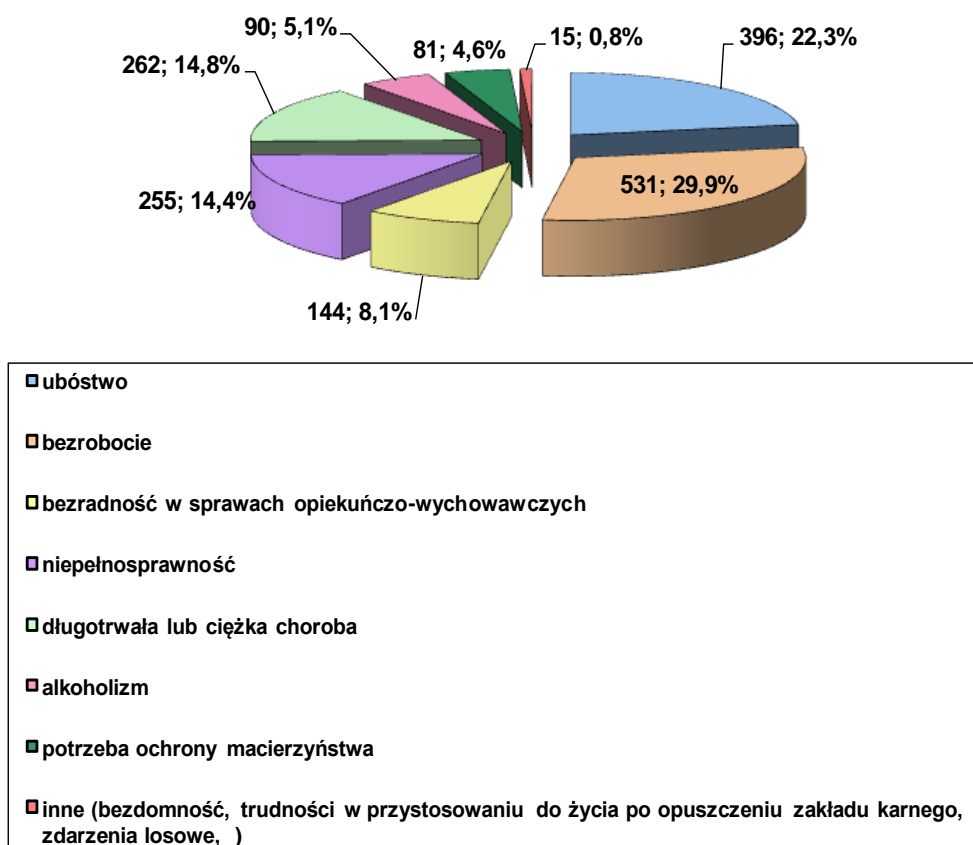
Typy świadczeń	2011		2012		2013	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Świadczenia pieniężne	467	145	421	150	740	223
Świadczenia niepieniężne	624	137	628	143	576	127
Wyłącznie praca socjalna	863	269	527	185	938	280
Udzielona pomoc i wsparcie - łącznie	1613	475	827	271	1819	535

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

Świadczenia pieniężne i niepieniężne przyznawane są w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości i przekazać do ponownego rozpoznania.

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2013 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

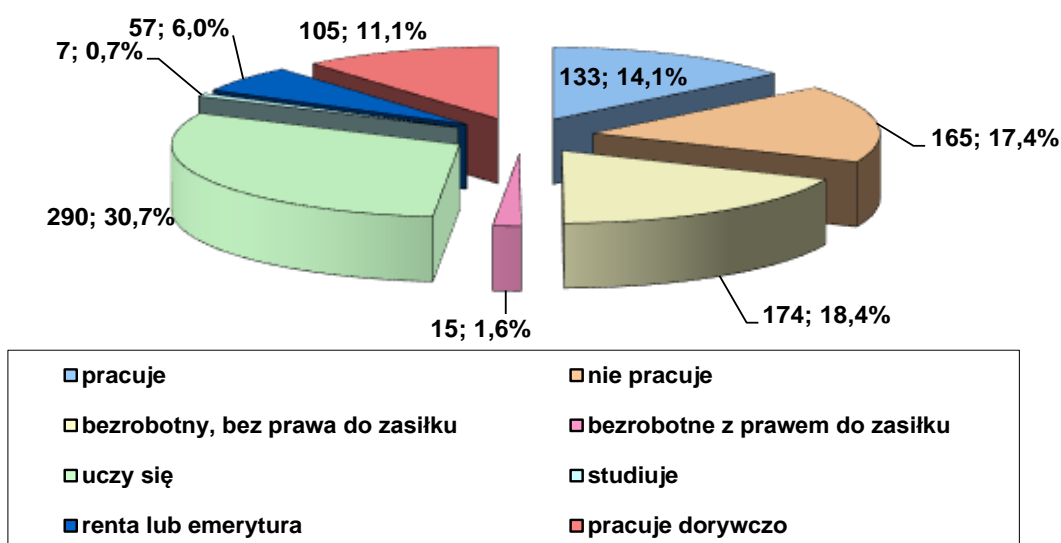
Ustawa o pomocy społecznej zawiera listę przesłanek, na podstawie których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2013 roku GOPS w Radziechowach-Wieprzu udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 396 osób w 127 rodzinach,
- bezrobocie – 531 osób w 146 rodzinach,
- niepełnosprawność – 255 osób w 89 rodzinach,

- długotrwała lub ciężka choroba – 262 osoby w 78 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 144 osoby w 33 rodzinach,
- alkoholizm – 90 osób w 35 rodzinach,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności w 81 rodzinach,
- bezdomność – 5 osób w 5 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 7 osób w 4 rodzinach.
- zdarzenia losowe – 3 osoby w 1 rodzinie,

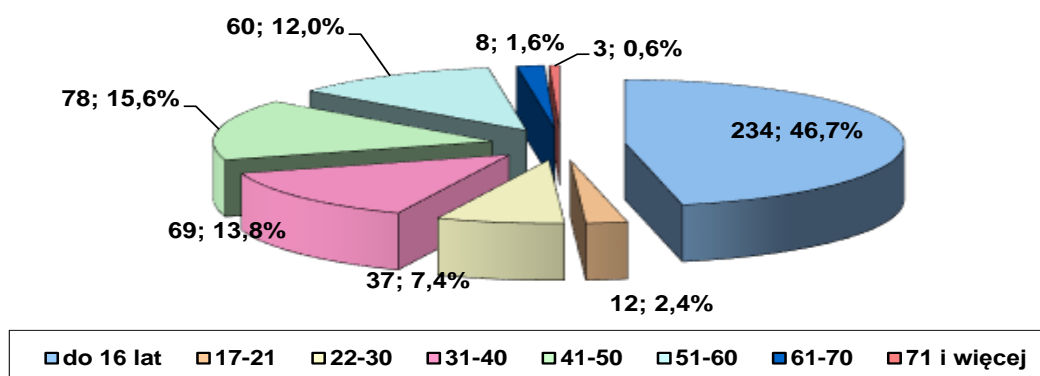
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2013 r. (według decyzji administracyjnych)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2013 roku stanowiły osoby uczące się (290 osób). Następnymi, co do wielkości, grupami były osoby pracujące oraz osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (odpowiednio 133 i 174 osób). Liczną grupę stanowiły również osoby niepracujące (165 osób). Na kolejnych miejscach znajdowały się osoby pracujące dorywczo (105 osoby) oraz będące na rencie i korzystające ze świadczeń emerytalnych (łącznie 57 osób). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby będące na zasiłku dla bezrobotnych (15 osób) oraz osoby studiujące (7 osób).

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2013 roku (według decyzji administracyjnych)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

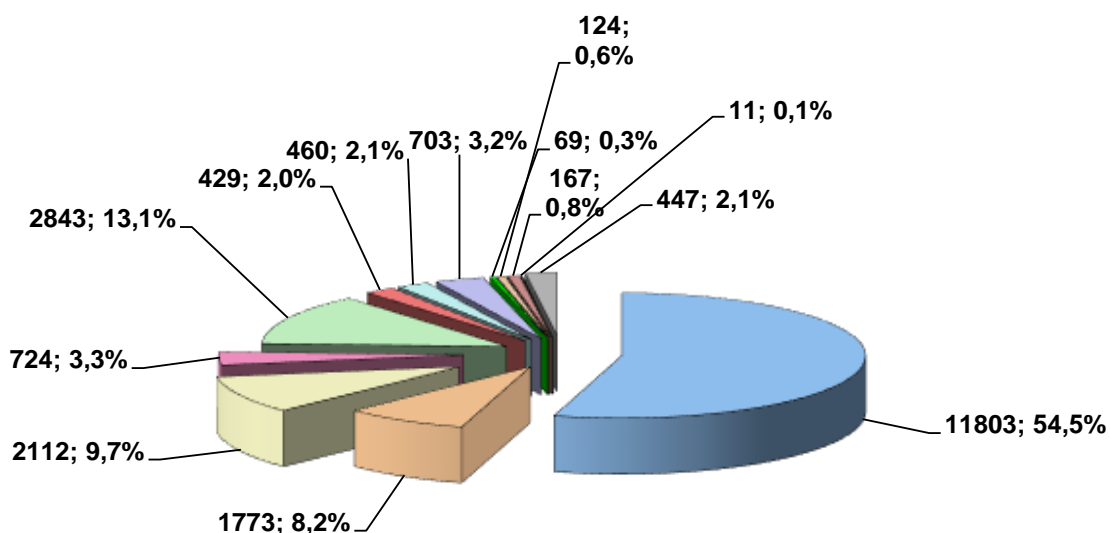
Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2013 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

Od roku 2008 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu realizuje projekt systemowy „Efektywna pomoc społeczna w gminie Radziechowy-Wieprz” w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, Działania 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałania 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Projekt systemowy współfinansowany jest przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Zgodnie ze stanem na rok 2014 w projekcie łącznie wzięło udział 105 uczestników – 87 kobiet i 18 mężczyzn. Celem głównym projektu jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu kobiet i mężczyzn klientów pomocy społecznej w gminie Radziechowy-Wieprz. Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowane problemy grupy docelowej pozwalając na kompleksowe wzmocnienie potencjału uczestników projektu celem uzyskania zatrudnienia/przełamania postaw prowadzących do wykluczenia społecznego. Zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2013 r. w ramach projektu 18 uczestników -15 kobiet i 3

mężczyzn zostało zaktywizowanych zawodowo, a 80 uczestników – 67 kobiet i 13 mężczyzn nabyło praktyczne umiejętności zawodowe. Projekt aktywizuje uczestników także w aspekcie społecznym w tym poprzez podniesienie kompetencji społecznych czy wychowawczych uczestników. Projekt systemowy w obecnym kształcie realizowany będzie do końca kwietnia 2015 r. Doświadczenia z jego realizacji stanowią przesłankę celowości udziału gminy w następnych projektach, co pozwoli wykorzystać potencjał kadrowy ośrodka pomocy społecznej oraz kapitał wiedzy i doświadczenia niezbędnych dla wsparcia społeczności lokalnej z wykorzystaniem środków zewnętrznych.

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2013 roku

- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- zasiłek pielęgnacyjny
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- świadczenie pielęgnacyjne
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka
- dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego
- specjalny zasiłek opiekuńczy
- dodatek z tytułu samotnego wychowania dziecka

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego.

W roku 2013 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu przyznał ogółem:

- 11 803 zasiłków rodzinnych,
- 1 773 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- 2 112 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- 724 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
- 460 dodatków z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- 447 dodatków z tytułu samotnego wychowania dziecka,
- 429 dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- 69 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka,
- 124 jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka
- 2 843 zasiłków pielęgnacyjnych,
- 703 świadczenia pielęgnacyjne,
- 167 dodatków do świadczenia pielęgnacyjnego,
- 11 specjalnych zasiłków opiekuńczych.

2.4. KWESTIA DZIECKA I RODZINY

Trwałym elementem prorodzinnej polityki państwa, opartej o konstytucyjną zasadę pomocniczości, jest opieka nad dziećmi pozbawionymi wsparcia najbliższych, gdzie państwo poprzez system gwarancji prawnych, zinstytucjonalizowane struktury pomocowe stwarza warunki do pomocy i wsparcia na poziomie lokalnym z poszanowaniem podmiotowości rodzin.

Podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka jest rodzina. Wartość rodziny jest wartością bezcenną. Pozytywne wpływy wychowania w rodzinie są

związane przede wszystkim z realizowanymi w rodzinie wartościami, wzajemną więzią uczuciową, pełnionymi w rodzinie rolami oraz wzorcami wzajemnego komunikowania się. Dobrej rodziny w procesie wychowania i wzrastania dzieci i młodzieży nie jest w stanie zastąpić nikt, dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie.

Rodzina jest pierwszym, naturalnym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka, którego zadaniem jest zapewnienie mu prawidłowego rozwoju biologicznego i psychospołecznego. Zapewnia bezpieczeństwo emocjonalne, a także przygotowuje do pełnienia przyszłych ról społecznych. Jest ona pierwszą instytucją wychowawczą, która kształtuje osobowość człowieka, jego postawy, system wartości i aktywność, przekazuje tradycje, wzory zachowań i zasady współżycia społecznego.

Stąd też preambuła zawarta w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2013, poz. 135 ze zm.) głosi cyt.:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 roku niniejsza ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to nowe rozwiązanie systemowe, które po raz pierwszy w polskim systemie prawnym oraz w polityce społecznej nadaje bardzo wysoką rangę rodzinie.

To rodzina i jej wsparcie w środowisku lokalnym jest priorytetem w pracy wszystkich instytucji i służb. W ujęciu systemowym to wyraźna zmiana paradygmatu polityki społecznej – dotychczasowy prymat prorodzinnych form opieki został zastąpiony prymatem form pracy z rodziną w środowisku lokalnym. Piecza zastępcza jawi się jako jedna z okresowych form pomocy dziecku, z jednoczesnym podejmowaniem pracy na rzecz reintegracji rodziny. Najbardziej widocznym wyrazem nowego podejścia jest

przeniesienie zadań pomocy i wsparcia rodziny na poziom gminy, w szczególności poprzez ustanowienie funkcji asystenta rodziny.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – podstawowy dokument regulujący szczegółowo zasady pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zasady i formy pieczy zastępczej, odwołuje się wprost do zasady pomocniczości nazywając wprost wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo -wychowawczych jako zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji zaś system pieczy zastępczej jako zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

W ustawie to rodzina, nie dziecko jest punktem wyjścia. Sytuacja dziecka postrzegana jest jako konsekwencja relacji i sytuacji występujących w rodzinie. Zakłada się, że rodzinę należy wspierać w taki sposób, aby w rezultacie doprowadzić do poprawy sytuacji dziecka. W przypadku, gdy działania te nie przyniosą pożądanych efektów, można rozpatrywać konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Polityka pomocy rodzinie nie powinna ograniczać się tylko do sytuacji kryzysowych i oddziaływań interwencyjnych.

W 2013 roku 21 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych korzystało z usług Asystenta Rodziny celem:

- zapobieżenia sytuacjom wymagającym umieszczenia dziecka/dzieci w pieczy zastępczej,
- umożliwienia powrotu do rodziny biologicznej dziecka/dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w tym 3 rodziny do pracy z Asystentem Rodziny zobowiązane przez sąd.

Ogółem w pieczy zastępczej w 2013 roku umieszczonych pozostawało 17 dzieci.

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w środowisku szkolnym w gminie Radziechowy-Wieprz została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych.

W sumie do analizy przedłożono 8 ankiet, z czego 3 dotyczyły szkół podstawowych, 2 gimnazjum, 2 Zespołów Szkolno-Przedszkolnych oraz 1 Zespołu Szkół.

W 8 placówkach oświatowych uczy się 1235 dzieci. Wszystkie placówki zatrudniają pedagoga, sześć logopedę, a w dwóch szkołach jest psycholog i doradca zawodowy. W siedmiu szkołach dzieci mają zapewnioną opiekę pielęgniarską. Wszystkie placówki prowadzą stołówki i przygotowują posiłki dla uczniów. Możliwość korzystania z Internetu dają wszystkie placówki. Dwie szkoły nie posiadają sali gimnastycznej. W żadnej ze szkół nie funkcjonują klasy lub oddziały integracyjne. Przedstawiciele żadnej z placówek nie zauważyli trudności z dojazdem uczniów na zajęcia. Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań np. koło PCK, SKKT, LOP, wolontariat czy kółka: dziennikarskie, teatralne, gimnastyczno – artystyczne, regionalne, ekologiczno-przyrodnicze, biblijne.

Są też przedmiotowe kółka zainteresowań (j. polski, j. angielski, matematyka, historia, zajęcia muzyczne, zajęcia komputerowe - informatyka) kółko ortograficzne oraz dodatkowe zajęcia językowe: język hiszpański, język rosyjski jak też zajęcia wyrównawcze.

Poza tym w szkołach prowadzone są różnego rodzaju zajęcia sportowe tzw. SKS: tenis, piłka ręczna, koszykówka i siatkówka, gimnastyka korekcyjna, dwie szkoły mają szkoły pływackie.

Niektóre placówki prowadzą zajęcia wokalne – taneczne, muzyczno - rytmiczne, artystyczne, gry i zabawy dydaktyczne, zajęcia kulinarne, turystyczne lub inne rozwijające uzdolnienia uczniów.

Dzieci mają też dodatkową pomoc w postaci zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, logopedycznych czy psychoterapeutycznych.

W szkołach realizowane też również projekty krajowe i zagraniczne np. projekt „Jesteśmy zdrowi, aktywni i bezpieczni” – zajęcia z dietetykiem, zajęcia z psychologiem: „pięknie mówię”, „Bajkoterapia”, „W harmonii ze sobą i ze światem”, zajęcia z pedagogiem, czy inne projekty „Kopię w pikę z tatą”, „Aeorbik z mamą”, „Wyzwania kulinarne - zdrowa przekąska”, „Ciało żyć zdrowo by chciało”

Jednocześnie wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia wyrównawcze i korekcyjno-kompensacyjne (7 szkół), logopedyczne (6), psychoterapeutyczne (3), socjoterapeutyczne (2), oraz terapia pedagogiczna czy inne zajęcia dla uczniów zdolnych.

Z najpoważniejszych problemów dosięgających rodziny dzieci i młodzieży szkolnej w gminie wskazano głównie na problemy związane z pracą - niskie

wynagrodzenia za pracę, wielozmianowość lub brak pracy, co zmusza niektórych rodziców do wyjazdu za granicę, generując problem tzw. eurosieroctwa. w rodzinach. Powoduje to niski status materialny rodzin i bezrobocie. Trudna sytuacja materialna wiąże się często z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak niezaradność życiowa, brak kultury języka, bierność rodziców wobec problemów własnych dzieci i małe zainteresowanie ich nauką, problem uzależnień w rodzinie w tym przewaga uzależnień od alkoholu czy rozwody.

Konsekwencją takich sytuacji jest pozostawienie dziecka bez odpowiedniej opieki lub brak umiejętności zagospodarowania wolnego czasu dzieci i młodzieży szkolnej, co sprzyja szerzeniu się zachowań negatywnych (sięganie po używki, agresja, poniżanie godności drugiego człowieka, stosowanie przemocy).

Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach:

W placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne dostosowane do bieżących potrzeb. Wśród nich realizowane są programy i kampanie profilaktyczne (np. ogólnopolska akcja profilaktyczna „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Reaguj na przemoc” „Narkotyki? To mnie nie kręci”).

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się konsultacje indywidualne, zebrania ogólne i klasowe. Rodzice zachęceni są również do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły – np. pomoc przy organizacji imprez szkolnych lub środowiskowych.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów, z którymi szkoły utrzymywały kontakt, zaliczono: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Urząd Gminy, Sąd Rejonowy i kuratorów sądowych oraz społecznych, Policję, Straż Pożarną, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminne Centrum Kultury, Promocji i Turystyki oraz księży z miejscowych parafii.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności

„pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

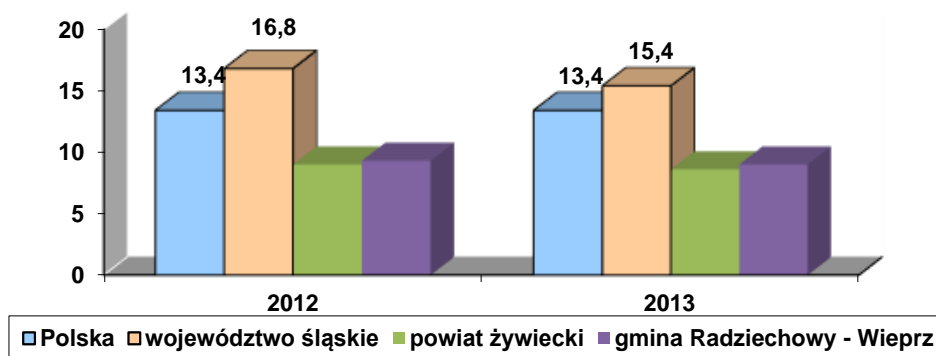
Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, zanikiem autorytetu rodzicielskiego czy niejednokrotnie przemocą w rodzinie. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie, powiecie i gminie w latach 2012 i 2013

Dane MPiPS i WUP w Katowicach.

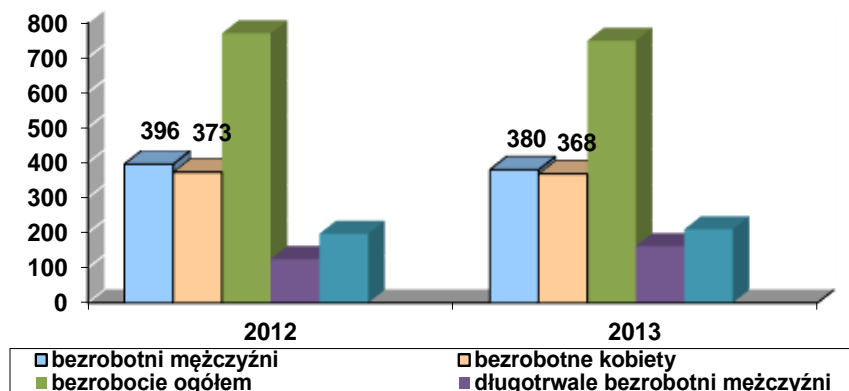

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2012 i 2013 powiat żywiecki charakteryzował się niższą, w stosunku do województwa śląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach na dzień 31 grudnia 2013 roku w gminie Radziechowy-Wieprz pozostawało zarejestrowanych 748 bezrobotnych 380 mężczyzn i 368 kobiet z czego 162 mężczyzn i 210 kobiet to osoby długotrwale bezrobotne, a więc zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotne pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Na dzień 31 grudnia 2012 roku dane te kształtowały się następująco: w gminie pozostawało zarejestrowanych 769 bezrobotnych 396 mężczyzn i 373 kobiety z czego 125 mężczyzn i 197 kobiet to osoby długotrwale bezrobotne. Pomimo niewielkiego spadku liczby bezrobotnych zaobserwować można tendencję wzrostową bezrobocia długotrwałego.

Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy. Istnieje bowiem grupa osób pozostających bez zatrudnienia, a nie zarejestrowanych jako bezrobotne, a więc nieaktywnych zawodowo i nieaktywizowanych przez PUP z powodu niefigurowania w jego rejestrach. Jest to grupa szczególnie zagrożona marginalizacją i postępującym procesem wyuczonej bezradności. Brak jakichkolwiek relacji z instytucjami rynku pracy połączony z częstym podejmowaniem nieformalnego zatrudnienia sprzyja utrwalaniu się nieprawidłowych postaw i braku starań o stabilizację swej pozycji na rynku pracy. Taka postawa sprzyja także negatywnemu zjawisku narastania antagonizmów w lokalnej społeczności ze względu na zrozumiały brak akceptacji dla stanu, w którym jednostka faktycznie pracująca, a deklarująca brak zatrudnienia lub sporadyczną pracę dorywczą korzysta ze świadczeń pomocy społecznej czy rodzinnych ukrywając często znaczne dochody.

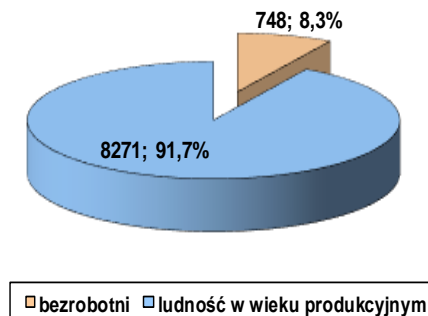
Bezrobocie kobiet i mężczyzn w gminie w latach 2012 i 2013

Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach

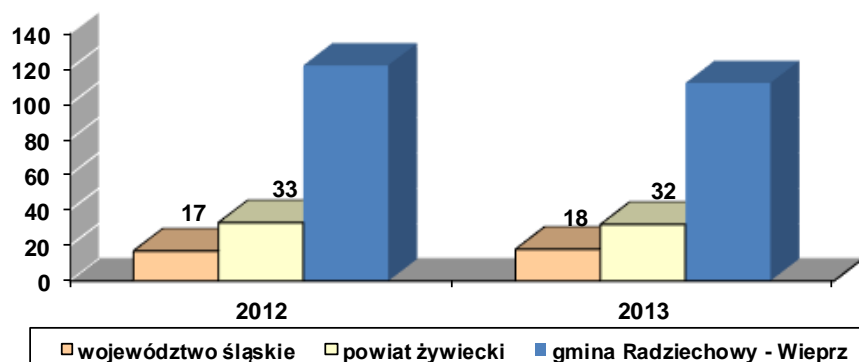
Spośród 8271 osób z terenu gminy Radziechowy-Wieprz, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2013 roku 748 osób pozostawało bez zatrudnienia.

Bezrobotni z końcem 2013 roku i ludność w wieku produkcyjnym z końcem 2012 roku

Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach

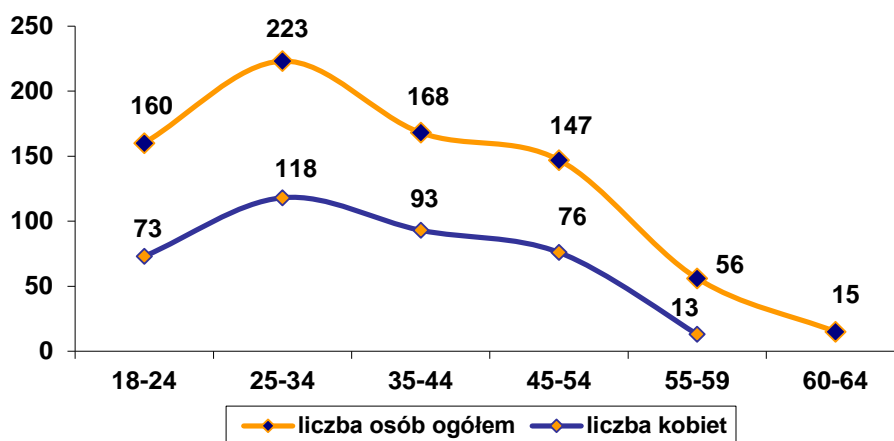
Wskaźnik obciążenia bezrobociem w województwie, powiecie i gminie w latach 2012 i 2013

Dane WUP w Katowicach

Wskaźnik obciążenia bezrobociem oznacza liczbę bezrobotnych przypadającą na 100 osób pracujących. Na tle województwa i powiatu gmina Radziechowy- Wieprz osiąga niezwykle niekorzystny wynik - w 2013 roku wspólnie z gminą Koszarawa najgorszy w powiecie w 2012 r. przedostatni. Co prawda pracujący rozumiani są w kontekście opisanego wskaźnika - według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, jednakże wynik musi budzić niepokój.

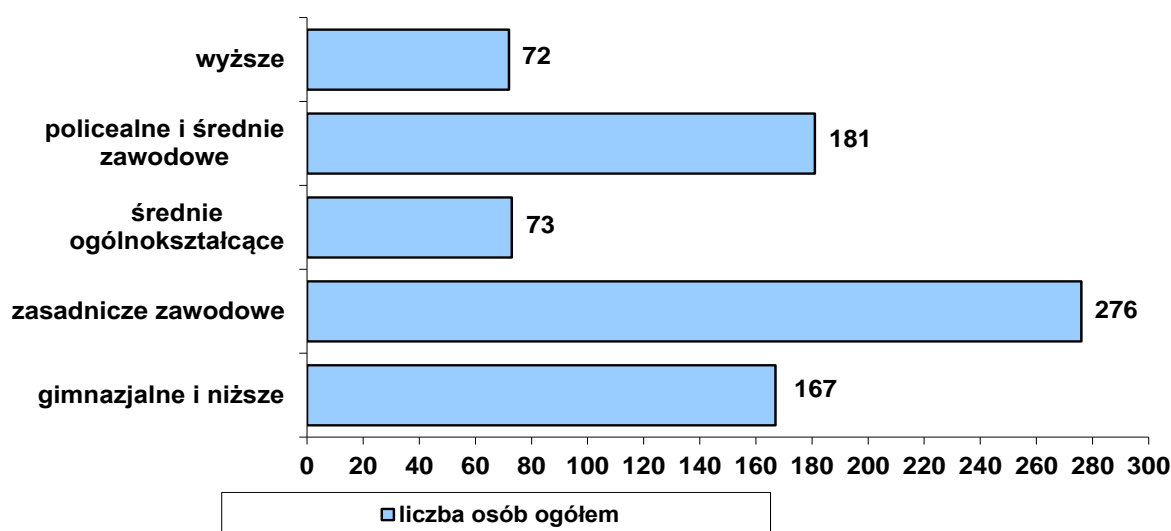
Bezrobotni według wieku z końcem 2013 roku

Dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach.

Z końcem 2013 roku w grupie bezrobotnych w gminie najwięcej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoii mniej liczna, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe.

Bezrobotni według wykształcenia z końcem 2013 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu.

Z końcem 2013 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, rozumianego jako szansa a nie gwarancja zatrudnienia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych. Ważnym aspektem wydaje się promowanie w ramach pracy socjalnej z klientami ośrodka pomocy społecznej legalnego zatrudnienia, zapewniającego ochronę prawną i gwarancję świadczeń z ubezpieczeń społecznych itp. Niemniej ważnym jest promowanie większej mobilności społeczności lokalnej w zakresie poszukiwania pracy. Lokalny rynek pracy nie jest bowiem w stanie wygenerować potrzebnej ilości miejsc pracy, brak także sprecyzowanych danych pozwalających na oczekiwanie lokalnych

strategicznych inwestycji pociągających za sobą pojawienie się znacznej ilości miejsc pracy.

W powiecie żywieckim dominują małe i mikroprzedsiębiorstwa, co nie gwarantuje wysokiej dynamiki wzrostu liczby miejsc pracy. Tereny wiejskie ze względu na zaprzestanie produkcji rolnej w małych, a stanowiących przytłaczającą większość gospodarstwach indywidualnych ze względu na nikłą industrializację nie pozwalają na optymizm w ocenie perspektyw lokalnego rynku pracy.

Problem w kontekście bezrobocia skorelowanego ze spadającym przyrostem naturalnym, jak i starzejącym się społeczeństwem może stanowić nieuniknione ubożenie rodzin funkcjonujących na zasadzie wielopokoleniowej egzystencji w oparciu o ekonomiczne wsparcie najstarszych ich członków, którzy wypracowali świadczenia emerytalne. Naturalny proces zmniejszania się liczebności tej kategorii osób może zachwiać ekonomiczne fundamenty funkcjonowania wielu rodzin. Stąd też należy kłaść nacisk na działania aktywizacyjne i przełamywanie postaw "wygodnej bierności" opartych na niechęci do perspektywicznego postrzegania swej sytuacji w kontekście indywidualnej sytuacji na rynku pracy.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych – zaburzenie polegające na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Spożywanie zazwyczaj w dużych dawkach alkoholu przez alkoholika jest spowodowane przymusem o charakterze psychicznym i somatycznym i nie podlega jego woli, jednak możliwe jest jego powstrzymanie i utrzymanie abstynencji. Aby móc mówić o uzależnieniu od alkoholu muszą wystąpić minimum trzy z poniższych objawów:

- Silna, natrętna potrzeba spożywania alkoholu (głód alkoholowy).
- Upośledzona zdolność kontrolowania picia alkoholu (trudności w unikaniu rozpoczęcia picia, trudności w zakończeniu picia albo problemy z kontrolowaniem picia do wcześniej założonego poziomu).
- Picie alkoholu w celu złagodzenia albo zapobieżenia alkoholowemu zespołowi abstynencyjnemu oraz subiektywne poczucie skuteczności takiego postępowania.
- Objawy abstynencyjne (drżenia mięśniowe, nadciśnienie tętnicze, tachykardia, nudności, wymioty, biegunki, bezsenność, rozszerzenie źrenic, wysuszenie śluzówek, wzmożona potliwość, zaburzenia snu, nastrój drażliwy lub obniżony, lęk).

- Zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu (ta sama dawka alkoholu nie przynosi oczekiwanego efektu, potrzeba spożywania większych dawek alkoholu dla wywołania oczekiwanego efektu).
- Zawężenie repertuaru zachowań związanych z piciem alkoholu do 1-2 wzorców.
- Postępujące zaniedbywanie alternatywnych do picia przyjemności, zachowań i zainteresowań.
- Picie alkoholu mimo oczywistej wiedzy o jego szczególnej szkodliwości dla zdrowia pijącego.

Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstinencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

E.M. Jellinek jako pierwszy przedstawił, w jaki sposób dochodzi do powstawania i pogłębiania się uzależnienia od alkoholu, podzielił proces powstawania choroby na fazy:

Faza wstępna prealkoholowa, trwająca od kilku miesięcy do kilku lat, zaczyna się od konwencjonalnego stylu picia. Człowiek odkrywa, że picie alkoholu nie tylko daje przyjemne doznania, ale także łagodzi przykre stany emocjonalne. Wzrasta tolerancja na alkohol,

Faza ostrzegawcza zaczyna się w momencie pojawienia się luk pamięciowych – *palimpsestów*,

Faza krytyczna rozpoczyna się od utraty kontroli nad piciem,

Faza przewlekła zaczyna się wraz z wystąpieniem wielodniowych ciągów.

Autor podkreślał, iż zatrzymanie choroby jest możliwe na każdym etapie i w każdej fazie.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziechowach-Wieprzu w 2013 roku, 35 rodzin liczących 90 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyły problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek

nie świadczył pomocy, (co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska).

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

Formy i metody pracy z **osobami uzależnionymi od alkoholu w roku 2013:**

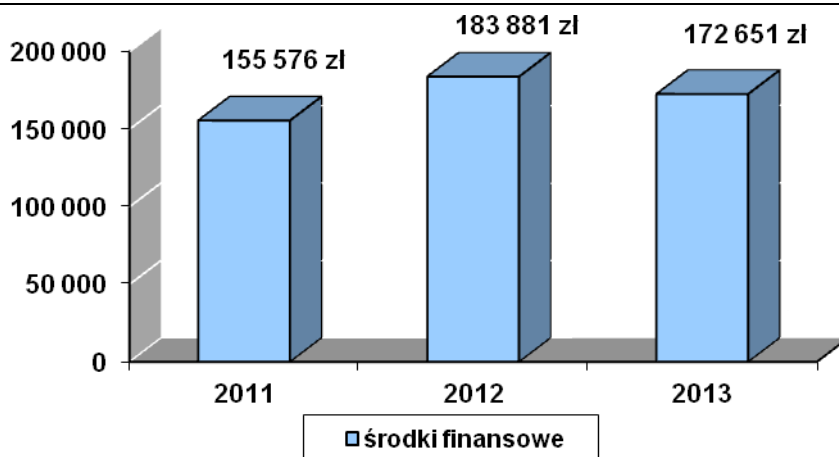
1. pomoc terapeutyczna dla osób uzależnionych (konsultacje z terapeutą), doradzanie odpowiednich form terapii i leczenia (lecznictwo zamknięte, grupy terapeutyczne samopomocowe, wyjazdy rekolekcyjne związane z terapią i profilaktyką uzależnień itp.),
2. udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy alkoholowe lub inne uzależnienia (rozmowy z pracownikami socjalnymi, z kuratorem sądowym, z psychologiem, pedagogiem, kierowanie spraw do Sądu Rodzinnego),
3. umożliwianie zainteresowanym kontaktu z osobami, które miały podobne doświadczenia i znalazły sposób na przezwyciężenie powstałych problemów (grupy wsparcia),
4. kierowanie osób na badanie do lekarza biegłego sądowego w celu sporządzenia opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
5. składanie do Sądu wniosków o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego wobec osób nadużywających alkoholu,
6. budowanie lokalnej koalicji osób, służb, instytucji i organizacji - Prokuratura Rejonowa, Sąd Rodzinny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komisariat Policji, służba zdrowia w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2013r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło łącznie 39 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób nadużywających alkoholu. Komisja r.p.a. w ramach swojej pracy, prowadziła liczne rozmowy interwencyjno – motywujące z niniejszymi osobami w których wskazywała różne możliwości zmiany dotychczasowego stylu życia, zmierzające do trzeźwienia - kierowała m. in. do specjalistów – terapeutów w Ośrodku Leczenia Uzależnień w Żywcu. Wobec 8 osób skierowała wnioski do Sądu Rejonowego w Żywcu o

zastosowaniu wobec nich obowiązku leczenia odwykowego. W minionym roku 38 mieszkańców gminy Radziechowy-Wieprz przebywało w Izbie Wytrzeźwień w Bielsku-Białej, a 15 osób zostało zatrzymanych do wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych przy Komendzie Policji w Żywcu.

Wysokość środków finansowych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomanii w latach 2011-2013

Dane Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radziechowach-Wieprzu.

Wielkość środków finansowych wykorzystanych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomanii w gminie Radziechowy-Wieprz zmieniała się na przestrzeni lat 2011-2013. W latach 2011 i 2012 miała tendencję rosnącą, osiągając w roku 2012 poziom 183 881,00 zł. W 2013r. poziom niniejszych środków zmalał do kwoty 172 651,00 zł. Miało to związek z niższymi niż w poprzednim roku środkami finansowymi uzyskanymi przez gminę z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych przedsiębiorcom, których działalność polega na organizacji przyjęć a także jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych *niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą*

niezdolność do pracy. Polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

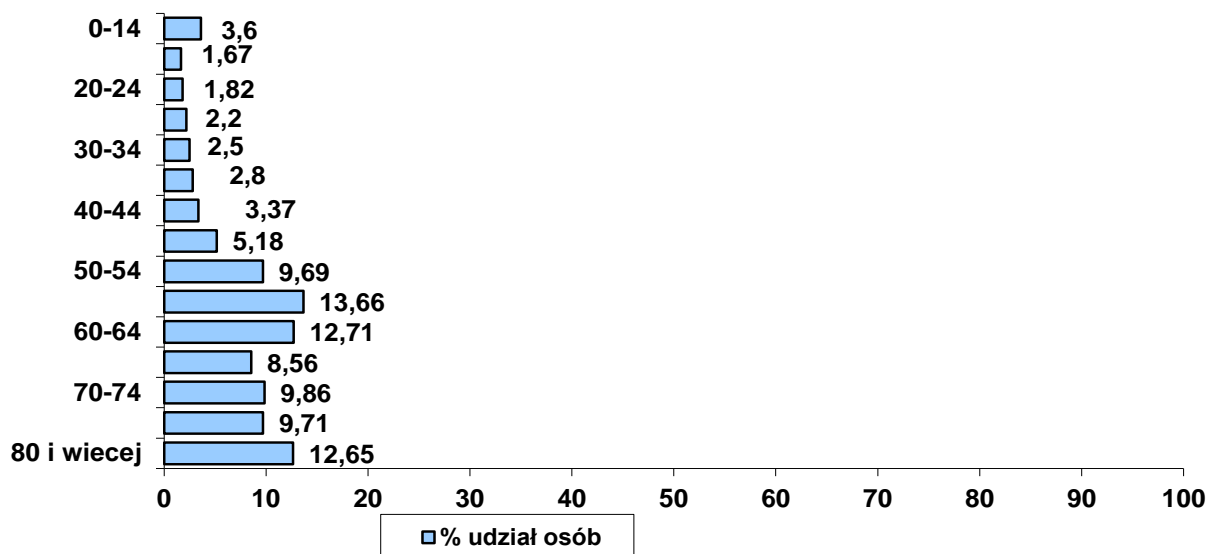
Ważnym aspektem jest podejmowanie w kontekście unijnej strategii wzrostu Europa 2020 aktywnych działań na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych a więc wydzwignięcia z ubóstwa lub wykluczenia społecznego. Te działania opierać muszą się na aktywizacji edukacyjnej, społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz wsparciu przez system opieki zdrowotnej i likwidację barier. Zagrożenie osób niepełnosprawnych wykluczeniem społecznym i ubóstwem wynika z zaniedbań w w/w obszarach z których każdy może odegrać kluczową rolę w procesie wykluczenia jednostki.

Bariery edukacyjne mogą stanowić istotny czynnik w procesie wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych, w skali kraju można jednak zaobserwować wzrost liczby niepełnosprawnych studentów, która w roku 2012 wynosiła w skali kraju 31613 w tym 18937 kobiet podczas gdy w 2011 roku odpowiednio 30249 i 18357.

Skalę zjawiska niepełnosprawności w gminie obrazuje liczba świadczeniobiorców świadczeń rodzinnych tj. zasiłków pielęgnacyjnych. W roku 2013 było to 71 osób w roku 2012 zaś 56. Podkreślić należy, iż są to osoby legitymujące się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Liczby te nie obrazują więc całego przekroju problemu niepełnosprawności w gminie, a to ze względu na nieuwzględnienie osób o lekkim stopniu niepełnosprawności jak również orzeczeniami odpowiednich organów ZUS w przedmiocie niezdolności do pracy. W roku 2012 ośrodek pomocy społecznej wypłacał zasiłki stałe w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej 28 osobom. W roku 2013 było ich 34.

Zauważyć można więc tendencję wzrostową. Zasiłkobiorcy stali stanowią grupę osób niepełnosprawnych szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem, a to ze względu na fakt niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym lub znacznym przy jednoczesnym funkcjonowaniu poniżej granicy ekonomicznej wyznaczonej przez kryteria dochodowe w rozumieniu przepisów powołanej ustawy o pomocy społecznej.

Osoby niepełnosprawne w Polsce w 2012 r. wg wieku.

Na podstawie danych MPiPS

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.8. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania.

Podstawowymi metodami i technikami badawczymi, za pomocą których identyfikowano problemy społeczne gminy, była analiza struktury świadczeniobiorców pomocy społecznej, obserwacja i analiza zjawisk społecznych zachodzących w gminie na przestrzeni ostatnich 3 lat, obserwacja i analiza rodzaju interwencji społecznych oraz zakresu udzielanego wsparcia społecznego, ankiety, rozmowy i wywiady oraz dokument „Diagnoza problemów społecznych w gminie Radziechowy-Wieprz” z 2012 roku.

Jako atuty i potencjał rozwojowy gmina Gmina Radziechowy - Wieprz ma dobre położenie geograficzne i warunki klimatyczne. Warto docenić piękno górskich terenów krajobrazowych, otoczenie przyrodnicze a także cisza i spokój okolicy. Uwagę warto też zwrócić na dobrą komunikację i świadomość poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Istotnym dla mieszkańców gminy jest również fakt, iż stanowią małą, dobrze znającą się społeczność lokalną. Potencjał gminy podnosi utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej tworząc szansę na powstanie nowych miejsc pracy, rozwój regionu oraz poprawę warunków bytowych jego mieszkańców.

Wśród słabości gminy Radziechowy-Wieprz pojawia się kilka kwestii. Najistotniejszą z nich jest bezrobocie, prowadzące do ubożenia, a tym samym destabilizacji życia rodzin. Kolejną bolączką jest mała liczba ofert kulturalnych i, co się z tym wiąże, miejsc do spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych, młodzieży i dzieci. Zaniepokojenie wzbudza incydentalna przestępczość oraz problemy alkoholowe wśród młodzieży. W niektórych rejonach gminy odczuwalny jest jeszcze brak kanalizacji i wodociągów oraz zły stan dróg. Obserwuje się też zanik pozytywnych relacji sąsiedzkich.

Całokształt niniejszej analizy wskazuje na szczególnie narażone grupy społeczne oraz miejsca wymagające interwencji.

Za szczególnie narażonych uznano ludzi bezrobotnych i ich rodziny następnie rodziny z problemem alkoholowym i problemem przemocy domowej. Kolejne grupy dotknięte lokalnymi problemami społecznymi stanowią osoby starsze, niepełnosprawne, samotne oraz również samotne matki, rodziny wielodzietne, młodzież i dzieci z wymienionych środowisk.

W kwestii związanej z wyborem odbiorców, do których powinna trafiać pomoc, uznać wypada, iż w pierwszej kolejności należy wspierać osoby bezrobotne, zwłaszcza młode, rodziny patologiczne, m.in. z problemem alkoholowym i problemem przemocy domowej, ludzi starszych, niepełnosprawnych i samotnych, samotne matki, rodziny wielodzietne dotknięte ubóstwem oraz dzieci i młodzież szkolną.

Miejsca na terenie gminy wymagające szczególnej interwencji o głównie przystanki autobusowe oraz tereny przy okolicznych barach i sklepach.

Co do podmiotów uczestniczących w rozwiązywaniu problemów społecznych w gminie, to uznać należy, iż wiodąca rola w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych spoczywa na samorządzie gminnym, który w szczególności poprzez powołanie do istnienia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej realizuje politykę społeczną w gminie. Pozostałe podmioty - ogniwa, które przyczyniają się do rozwiązywania problemów społecznych, których istnienie i działalność stanowi pozytywne oddziaływanie na ów aspekt to Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, merytoryczni pracownicy Urzędu Gminy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, szkół i przedszkoli publicznych, Służby Zdrowia, Policji, przedstawiciele Organizacji Pozarządowych, Kościoła i prywatnych sponsorów.

2.9. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT - jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia i jest aktualnie bardzo popularną heurystyczną techniką analityczną służącą porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego.

Jedną z najważniejszych zasad, która leży u podstaw wszelkich *metod heurystycznych* brzmi: oddziel poszukiwania rozwiązania od oceny rozwiązań. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przygotowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie i ubóstwo;
- rodzina, dziecko i młodzież;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;

- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki;
- inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie, • zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej, • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych, • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia, • upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych, • znikome działania służące ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia
szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, • możliwość korzystania przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy, • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych, • Utworzenie i poszerzanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej umożliwiającej wejście inwestorów tworzących miejsca pracy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost poziomu bezrobocia, w tym wśród osób w wieku 45 lat i więcej, • utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet, • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia, • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy <p>przez kończącą edukację młodzież,</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych, • utrzymujące się zjawisko nielegalnego zatrudnienia,

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • prowadzenie efektywnej pracy socjalnej w obszarze wspierania rodzin, dzieci i młodzieży, • analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży, • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin, wymagających tego rodzaju wsparcia • koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież, • rozwijanie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego, • podnoszenie poziomu nauczania w gminie, • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego, • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży, • propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu, • prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia, • prowadzenie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań inicjujących powstawanie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci, • nierozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, • uboga infrastruktura w zakresie opieki przedszkolnej, • brak działań na rzecz rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego, • niewystarczająca oferta dla dzieci i młodzieży w zakresie spędzania wolnego czasu,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie warunków do prowadzenia pracy socjalnej, • dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży, • możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się pewna liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie, • wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego, • niewystarczający dostęp do

<p>koordynacji działań instytucji wspierających te grupy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych, • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych, • wzrastająca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego, • istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży, • wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców, • podejmowanie działań mających na celu rozwijanie opieki przedszkolnej. 	<p>placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży,</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej, • brak możliwości kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym w gminie, • słaba dostępność opieki medycznej,
--	---

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień, • zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień, • kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe, • prowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień, • diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej • i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • niedostateczna infrastruktura pomocowa dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, • brak infrastruktury pomocowej dla sprawców przemocy

<ul style="list-style-type: none"> • napojów alkoholowych • inicjowanie powstawania grup wsparcia • i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych • i współuzależnionych • pozyskanie kadry do pracy z osobami • uzależnionymi, współuzależnionymi • i dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie przez placówki oświatowe • działań profilaktycznych, informacyjnych • i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród • dzieci i młodzieży • funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego • prowadzenie poradnictwa w zakresie • przeciwdziałania przemocy w rodzinie • kierowanie sprawców przemocy w rodzinie • do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób korzystających z różnych form terapii uzależnień, • zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego, • wzrost liczby osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym, • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami, • zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych, • funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • zwiększająca się kadra pracująca z 	<ul style="list-style-type: none"> • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, • brak w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych, • wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych

<p>osobami uzależnionymi i współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie,</p> <ul style="list-style-type: none"> wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami, wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie, niezwiększająca się liczba osób wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia. 	
--	--

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Bieżące diagnozowanie problemu bezdomności, prowadzenie działań na rzecz osób bezdomnych, informowanie bezdomnych o dostępnych formach pomocy, zapewnianie osobom bezdomnym schronienia, prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych, zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności, współpraca z ponadlokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczone działania zapobiegające bezdomności, brak zasobów pozwalających standaryzowanie usług świadczonych osobom bezdomnym, brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, brak działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych, brak mieszkań chronionych, brak lokali socjalnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> niezwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością, posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia społeczna akceptacja osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> utrzymywanie się problemu bezdomności, wzrastająca sezonowo (zima) liczba osób bezdomnych wymagających schronienia, nieodpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym,

	<ul style="list-style-type: none"> • znikomy odsetek wychodzących z bezdomności, • ograniczone możliwości realizowania • indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, • występowanie zjawiska minimalizowania problemów osób bezdomnych, • brak lokalnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych.
--	--

Obszar STAROŚĆ	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań zmierzających • do większego zaangażowania rodzin • w sprawowanie opieki nad osobami starszymi, • kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do zakładów opiekuńczo –leczniczych, domów pomocy społecznej, • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych, • inicjowanie w gminie wolontariatu wśród młodzieży na rzecz osób starszych, • informowanie osób starszych o dostępnych formach wsparcia. 	<ul style="list-style-type: none"> • niezapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (klub seniora, dom dziennego pobytu), • brak działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych, • brak działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej, społecznej, • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy i wsparcia, • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny, • wzrost liczby osób starszych korzystających z usług 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost udziału osób starszych w strukturze społeczeństwa, • brak infrastruktury środowiskowej dla osób starszych (klub seniora, świetlica środowiskowa, dom dziennego pobytu), • znikoma liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową,

<p>opiekuńczych swoich najbliższych w zamian za świadczenia pieniężne gwarantowane przez ustawodawcę,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobra dostępność domów pomocy społecznej, • dostateczna dostępność zakładów opiekuńczo-leczniczych, • dobry poziom życia osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • migracja osób młodych, wykształconych w poszukiwaniu lepszych warunków życia, • bariery architektoniczne, • brak wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu,
---	--

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy, • dysponowanie dostateczną liczbą pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym, • możliwość udzielania wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, • udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym, • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych, • podejmowanie działań służących zwiększeniu społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, • inicjowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, • niewystarczająca ilość podmiotów świadczących rehabilitację osobom niepełnosprawnym, • brak grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo – wychowawczych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia, istnienie bazy rehabilitacyjnej, posiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy, brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych, wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, 	<ul style="list-style-type: none"> utrzymująca się znacząca liczba osób niepełnosprawnych, wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników GOPS-u, zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia brak w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych, istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie, wzrost liczby dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych, niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych, podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej, diagnozowanie problemów społecznych w gminie, sprawny system informowania beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach 	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczające działania przeciwko wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej, niewystarczające działania w kierunku tworzenia infrastruktury pomocy społecznej, niewystarczające działania w kierunku inicjowania wolontariatu, niewystarczające środki finansowe w dyspozycji władz gminy w zakresie potrzeb sektora pomocy społecznej

<p>uzyskania wsparcia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stałe poprawianie jakości obsługi klientów GOPS, • baza danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom, • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, • inicjowanie wolontariatu, • uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej, • przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej, • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • stabilizacja w ilości beneficjentów systemu pomocy społecznej, • dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w ośrodku pomocy społecznej, • wystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie, • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia, • odpowiednia jakość obsługi klientów GOPS, • posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom gminy, • świadomość władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej, • zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej, • niedostatecznie rozwinięta infrastruktura pomocy społecznej, • niewystarczające dofinansowanie systemu pomocy społecznej, • słaby wolontariat działający na rzecz pomocy osobom wymagającym wsparcia.

<ul style="list-style-type: none"> • istnienie organizacji pozarządowych, • włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe. 	
---	--

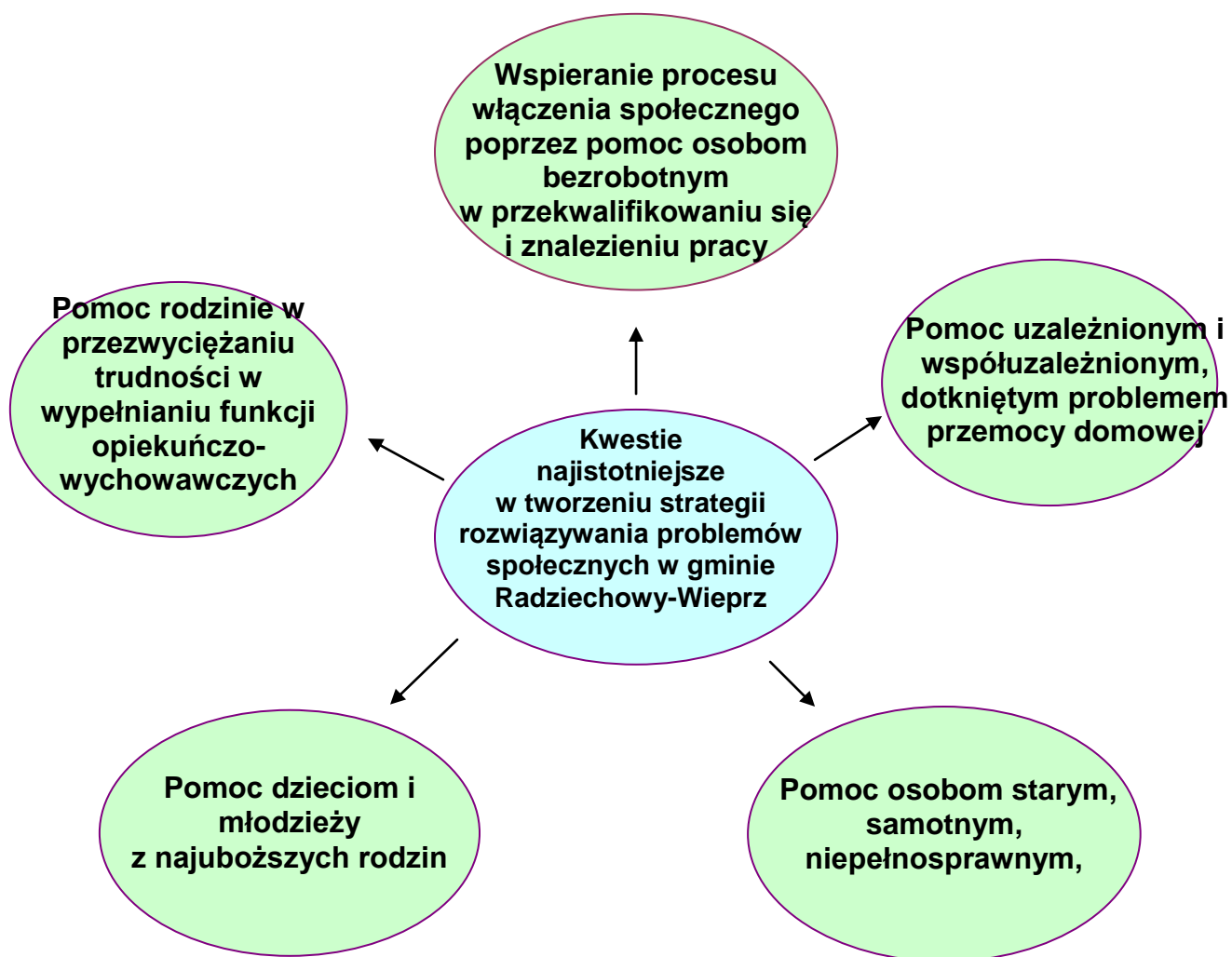
2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Najważniejsze problemy społeczne w gminie, jako kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii i co do których należy podjąć próbę rozwiązania w ramach lokalnej strategii to:

bezrobocie prowadzące do ubożenia rodzin i stanowiące barierę w procesie włączenia społecznego jednostek wykluczonych, alkoholizm niejednokrotnie powiązany z występowaniem przemocy w rodzinie. Wśród innych, poważnych zjawisk na uwagę zasługują deficyty rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Zwrócić należy uwagę na kwestie uzależnień wśród ludzi młodych, ograniczoną liczbę ofert umożliwiających osobom dorosłym, dzieciom i młodzieży atrakcyjne spędzanie wolnego czasu, braki w systemie wsparcia osób potrzebujących pomocy, w szczególności ludzi starych, niepełnosprawnych, samotnych, niedostateczna ilość i jakość działań w zakresie promocji gminy.

Poniżej przedstawiony został rozkład wskazań dla istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego.

Badania własne

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowej polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA RADZIECHOWY-WIEPRZ
– SILNE RODZINY, SPOŁECZNOŚĆ
ZINTEGROWANA W DZIAŁANIACH NA
RZECZ PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA
ORAZ WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO OSÓB/RODZIN
ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM**

3.2. CELE STRATEGICZNE

CEL STRATEGICZNY 1.

Wzmacnianie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie spowodowanym ubóstwem, uzależnieniami, przemocą, trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

3. Przydzielanie asystenta rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także organizowanie dla nich szkoleń.
4. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i systemu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Zwiększenie dostępności dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego.
6. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie, w tym organizowanie grup wsparcia.
7. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku.
8. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
9. Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej w gminie.
10. Działania zmierzające do utworzenia w gminie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym placówki realizującej program socjoterapeutyczny.
11. Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny.
12. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, straży miejskiej, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żywcu, specjaliści, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościół.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób korzystających z grupy wsparcia,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci i młodzieży objętych alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

CEL STRATEGICZNY 2.

Wspieranie procesu włączenia społecznego poprzez pomoc osobom bezrobotnym, osobom dotkniętym problemem uzależnień, problemem przemocy domowej i zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie osób bezrobotnych, w konsekwencji wykluczonych społecznie, w procesie włączenia społecznego.
2. Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
3. Rozwój interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Wsparcie bezrobotnych poprzez pomoc w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy, w tym poprzez realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
2. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
3. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
4. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.
6. Pozyskiwanie inwestorów oraz wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości.
7. Realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii.
11. Realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu, placówki oświatowe, służba zdrowia, policja, sąd

rejonowy, kuratorzy sądowi zawodowi i społeczni, prokurator, psycholog, terapeuta, stowarzyszenia i fundacje, kościoły, inwestorzy, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu bezrobocia, ubóstwa.
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba realizowanych projektów oraz liczba uczestników tych projektów,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby osób bezrobotnych,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zwiększenia liczby korzystających z katalogu form wsparcia dla uzależnionych i współuzależnionych,
- ograniczenia zjawiska przemocy domowej.

CEL STRATEGICZNY 3.

Aktywizowanie lokalnej społeczności do wolontariatu i inicjatyw obywatelskich, w szczególności na rzecz pomocy osobom starym, samotnym, niepełnosprawnym

Cele operacyjne:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej.
2. Rozwijanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.
3. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
2. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.
4. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy.
5. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku) osobom starym, samotnym, niepełnosprawnym, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
6. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich.
7. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z kościołem działającymi na rzecz ubogich starych, samotnych, niepełnosprawnych.
10. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
11. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym

i dotkniętym bezdomnością, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

12. Zapewnianie osobom bezdomnym schronienia.

13. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,

Partnerzy w realizacji działań:

stowarzyszenia i fundacje, kościoły, społeczność lokalna. szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu ubóstwa i niepełnosprawności.
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba realizowanych projektów oraz liczba uczestników tych projektów,

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób ubogich, samotnych, niepełnosprawnych i bezdomnych objętych pracą socjalną
  - liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
  - liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa, niepełnosprawności i bezdomności.
  - liczba nowych inwestorów,
  - liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
  - liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
  - liczba programów wsparcia zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz liczba osób nimi objętych,
  - liczba opracowanych i realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
  - liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych.
  - liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie
1. Rozwój sieci usług na rzecz osób starszych.
  2. Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym.
  3. Rozwój usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
  4. Systematyczna współpraca z Domami Pomocy Społecznej i Zakładami Opieki Zdrowotnej, działającymi na terenie powiatu.
  5. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych.
  6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
  7. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.
  8. Współpraca z instytucjami, organizacjami i Kościołem katolickim, prowadzącymi akcje na rzecz ludzi starszych i niepełnosprawnych.

9. Doradztwo i zachęcanie do rozwoju małych form pomocy dla osób starszych, takich jak rodzinne domy pomocy.
10. Inicjowanie i rozwijanie wolontariatu, m.in. wśród młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi, samotnymi i niepełnosprawnymi.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
  - przyrost naturalny na 1000 osób,
  - saldo migracji na 1000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
  - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
  - udział bezrobotnych do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
  - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
  - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
  - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
  - głębokość ubóstwa,
  - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
  - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1000 osób w wieku 25 lat i więcej,
  - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodać należy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte, lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do wspólnot AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy

w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziechowy-Wieprz na lata 2014-2020 stanowią postawę do realizowania projektów w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym. Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.